

42 הקשה על דברי היא התוספתא ד'אִנְדְרָמִים' – ממונים במצות המלך
 43 על שמירת מידות היין העומד למכירה, וכך שנינו בה (פ"ח ה"ם), עוֹבֵד
 44 בּוֹכְבִים הממונה על בדיקת היין, שְלֹצוֹרֵךְ בדיקת היין קָרַח פְּמִינְקָת
 45 – נֶקֶב חוֹר בכיסוי חבית של יין בקנה חלול, שעל ידו הוא 'יונק' ומוצץ
 46 את היין בפיו מן החבית, וְהַעֲלָה אותו עד פיו, כדי לטעום את היין אם
 47 מזוג הוא כראוי ולא ישקך בו המוכר על ידי שמהלו במים רבים, אִז
 48 שְׂמֵעֵם לצורך כך יין מִן הַבּוֹס שנטל בה יין מן החבית, וְהַחֲזִירוּ –
 49 החזיר הנכרי את היין לְחִבְתִּי, ונמצא שנגע ביין שבחבית. כאופן זה
 50 הִיָּה מְעַשֶׂה, וְאֶסְרוּהוּ חכמים ליין. מֵאִי – מה כוונת הברייתא
 51 שאסרוהו ליין, האם לֵאמֹר פְּהִנְאָה, ושלא כדבריו שהתרת יין שנגע
 52 בו נכרי שלא לשם ניסוך. והשיב רבא לאביי, לֵאמֹר – אין כוונת
 53 הברייתא שאסרוהו חכמים בהנאה, אלא אסרוהו רק בְּשִׁתְיָהּ.
 54 הקשה לו אביי: אִי הָכִי – אם כך כדבריו שאסרוהו רק בשתייה,
 55 מדוע נקטה הברייתא לשון 'אסרוהו' שמשמע שאסרוהו לגמרי,
 56 לִיתָנִי – היה לה לשנות 'מִכְרָא' שמשמעו שמוחר בהנאה,
 57 כְּדִקְתָּנִי בְּסִיפָא של אותה ברייתא, תָּרַם – אדם משוגע ובעל
 58 מריבות, העושה דברים שלא בכונה עוֹבֵד בּוֹכְבִים שְׂהוּשִׁיט דְרוּ
 59 לְחִבְתִּי לִטּוֹל מהמשקה שהיה בה, וְיִכְסְבוּר הוא שחבית שֶׁל שְׂמֵן
 60 הִיא, וְנִמְצָאת שהיא שֶׁל יוֹן, ונמצא שנגע ביין. כאופן זה הִיָּה
 61 מְעַשֶׂה, וְאֶמְרוּ חכמים שהיין יִמְכַר, משום שמוחר הוא בהנאה,
 62 כיון שלא התכוין הנכרי ליגע כלל ביין אלא בשמן. ואם אף
 63 ברישא כוונת הברייתא שיש שנגע בו נכרי בכונת מגע ולא
 64 התכוין לנסך, אסור רק בשתייה ומוחר בהנאה, היה לה לומר
 65 'מכר' כפי שאמרה בסיפא. אלא ודאי כוונתה בלשון 'אסרוהו'
 66 שאסרוהו חכמים ליין אף בהנאה, כיון שחוששים שמא התכוין
 67 לנסך.
 68 מסיימת הגמרא: תִּיּוֹבְתָא דְרַבָּא – הדין האמור בברייתא זו הוא
 69 פירכא לדברי רבא, שיש שנגע בו נכרי שלא לשם ניסוך מותר
 70 בהנאה. מסיקה הגמרא, תִּיּוֹבְתָא – אכן פירכא היא, ונדרחו דבריו.
 71 הגמרא מביאה מעשה אחר לגבי מגע נכרי ביין שלא לשם ניסוך: רַבִּי
 72 יוֹהָנָן בֶּן אֲרָא וְרַבִּי יוֹסִי בֶּן נְהוֹרָא, הוּוּ יָתְבוּ וְקָא שְׂתוּ תַמְרָא –
 73 ישבו יחד ושתי יין, אֲתָא תְּהוּא גְבָרָא – עבר אדם בסמוך אליהם,
 74 וְאֶמְרוּ לִיהָ תָא אֲשַׁקִּינָן – בא והשקה אותנו ביין, וכך עשה. לְכַתְר
 75 דְרַבָּא לְכָסָא – לאחר שמוזג אותו אדם את היין לכוסותיהם, אִיגְלָא
 76 מִלִּיתָא דְעוֹבֵד בּוֹכְבִים הוּא – נתגלה הדבר שהוא נכרי, ונחלקו
 77 חכמים בדין היין, חַד – אחד מהם אָסַר את היין אֶפִּילוּ פְּהִנְאָה, וְחַד
 78 שְׂרִי – ואחד מהם התירו אֶפִּילוּ בְּשִׁתְיָהּ.
 79 הגמרא מבארת את סברות המחלוקת בזה: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי,
 80 מֵאִן דְּאָסַר שְׂפִיר אָסַר – מי שאסר יפה אסר, וּמֵאִן דְּשְׂרִי שְׂפִיר שְׂרִי
 81 – ואף מי שהתיר יפה התיר, כיון שלכל אחד מהם יש ביאור טוב למה
 82 שפסק. וביאור הדבר, מֵאִן דְּאָסַר

1 הגמרא מביאה מעשה בשאלה זו: אִקְלַע – הזדמן רַב הוֹנָא בְּרִיה
 2 דְרַב נַחְמָן לְמַחוּזָא, עירו של רבא, אָמַר לִיה רַבָּא לְרַב אֱלִיָּקִים
 3 שְׂמֵעִיהּ – שמשעו, כששמע על ביאת רב הונא לעירו, מְרוֹק (מרוק)
 4 גָּלִי – סגור דלת ביתי, דְּלֵא נִיתוּ אִינְשֵׁי דְנִימְרִיד – כדי שלא יבואו
 5 אנשים לטורדני, וכונתו היתה לרב הונא, שלא יבוא ויקשה על
 6 שיטתו. ואף על פי כן עָל לְגַבִּיה – נכנס רב הונא אצל רבא. אָמַר לִיה
 7 רב הונא לרבא, כִּי הָאִי גְוֹנָא מֵאִי – מה ההלכה באופן זה, ששכשך
 8 נכרי ידו ביין של ישראל שלא בכוונה לנסך. אָמַר לִיה רבא, היין
 9 אָסוּר אֶפִּילוּ פְּהִנְאָה, והיינו כיון שחזר בו רבא מהוראתו הראשונה,
 10 וכפי שיבואר להלן.
 11 שאל אותו רב הונא, וְהָא מַר הוּא דְאָמַר – והלא אתה אמרת ולעיל
 12 (ג), שאם שִׁכְשַׁךְ הנכרי את ידו ביין כדי להראות שיש שם יין ולא
 13 לשם ניסוכו, אִין עוֹשֶׂה אותו בכך יוֹן נְסָךְ, והתרת אותו בהנאה על
 14 ידי מכירתו לנכרי, וכיצד הנך אומר עתה שאסור אף בהנאה.
 15 כיון שלא רצה רבא לומר לו בפירוש שחזר בו מהוראתו, השיב לו
 16 רבא כך, אִימַר דְאָמְרֵי אָנָּא – אימתי אמרתי שאם שיכשך הנכרי ביין
 17 מותר הוא בהנאה, היינו שמוחר ליהנות מדמי שאר היין שבחבית
 18 לאחר שמוכרו לנכרי, לְכַר מְדַמִּיה דְהָהוּא תַמְרָא – חוץ מדמי אותו
 19 יין המשוכשך שנתערב ביין שבחבית, אך שמוחר ליהנות גם מְדַמִּי
 20 דְהָהוּא תַמְרָא – מדמי אותו יין המשוכשך, מִי אָמַרִי – וכי אמרתי
 21 כך, הרי ודאי שאסור ליהנות מהם כפי שאמרתי לך עתה. אמנם לפי
 22 האמת בתחילה הורה רבא שכל היין מותר, ועתה חזר בו.
 23 הגמרא מביאה מעשה שהיה לפני המעשה הקודם, ובו הקשה אביי
 24 לרבא כמה קושיות והפריך את דבריו, ולכן חזר בו רבא כמבואר:
 25 אָמַר רַבָּא, כִּי אֲתָאִי – כשבאתי לעיר פּוֹמְפֵדִיתָא, אֶקְפֵּן נַחְמָנִי –
 26 הקיפני אביי בקושיות מְשַׁמְעֵתָא וּמְתִיבָא – מדברי אמוראים
 27 ומברייתא, שבהם מבואר דְאָסִיר – שיש לאסור את כל היין שבחבית
 28 שנתערב בה היין המשוכשך, ושלא כדברי.
 29 מפרש רבא את קושיותיו של אביי: שְׂמֵעֵתָא – מאמרי האמוראים
 30 שמהם הקשה הם, דְהָהוּא עוֹבֵד דְהוּוּ בְּנְהַרְדְעָא – שהיה מעשה
 31 בנהרדעא, ששכשך נכרי ידו ביין של ישראל שלא לשם ניסוך, וְאָסַר
 32 שְׂמוּאֵל את היין בהנאה. וכן היה מעשה כזה בְּמִבְרֵיא, וְאָסַר רַבִּי
 33 יוֹהָנָן את היין בהנאה. ושלא כדברי רבא שהתירו בהנאה. וְאֶמְרוּ לִיה
 34 – והשבתי לו על קושיות אלו, ששמואל ורבי יוחנן לא אסרו לבני
 35 עירם את היין מעיקר הדין, אלא לְפִי שְׂאִינָן בְּנֵי תוֹרָה, ואינם בקיאים
 36 בהלכות, ואם יתירו להם יין זה יבואו לנהוג דיתר גם ביין ששכשך בו
 37 נכרי לשם ניסוך. וְאָמַר לִי, ולדבריו, וכי רק אנשי מִבְרֵיא וְנְהַרְדְעָא
 38 אִינָן בְּנֵי תוֹרָה, ואילו דְמַחוּזָא – אנשי העיר מחוזא ששאלוך שאלה
 39 זו הם בְּנֵי תוֹרָה שאפשר להתיר להם, בתמיהה, וכיון שאין חילוק
 40 ביניהם היה לך לאסור, כפי שאסרו שמואל ורבי יוחנן.
 41 ממשוך רבא ומביא את קושיות אביי: מְתִיבָא – והברייתא שממנה

מִיּוֹמֵי אֲמֵר – ודאי חשב אותו נכרי בליבו, סֶלְקָא דְעֵתִיחַ דְרַבְנִין בִּי
 הֵינִי, שִׁיבְרָא קָא שְׁתוּ – וכי יעלה על הדעת שרבנים חשובים כאלו
 שותים שיכר, שהוא משקה פשוט, אֶלְא וְדָאֵי הָאֵי תַמְרָא הוּא –
 בודאי זהו יין, וְנִסְכְּיָהּ – והתכוין לנסכו, ולכן היין אסור אפילו
 בהנאה.
 וּמָאן דְשָׁרִי שְׁפִיר שָׁרִי – ואף למתיר יש סברא טובה המסייעת לו,
 מִיּוֹמֵי אֲמֵר – ודאי חשב הנכרי בליבו, סֶלְקָא דְעֵתִיחַ דְרַבְנִין בִּי הֵינִי
 תַמְרָא קָא שְׁתוּ, וְאִמְרוּ לִי לְדִידֵי תַא אֲשֶׁקִינֵן – וכי יעלה על הדעת
 שרבנים חשובים אלו המקפידים במצוות ישתו יין, ויבקשו ממני
 למוזגם לו, והרי הדבר אסור עליהם, אֶלְא וְדָאֵי שִׁיבְרָא הוּא דְקָא
 שְׁתוּ – ודאי הם שותים שיכר, שאינו נאסר במגע עובד כוכבים, וְלֹא
 נִסְכְּיָהּ – ומסתבר שלא ניסכו.
 הגמרא מקשה על ביאור זה במחלוקתם. מקשה הגמרא: כיצד אפשר
 לומר שהמחלוקת ביניהם היתה האם סבר העובד כוכבים שזהו יין או
 שזהו שיכר, וְהָא קָא הָוִי – והרי בשעה שמוזג להם בודאי ראה מה
 הוא מוזג, וידע שזהו יין, והתכוין לנסכו. מתרצת הגמרא: מעשה זה
 אירע בְּלִילְיָא – בלילה, בזמן שאינו יכול לראות אם זהו יין או שיכר.
 ממשיכה הגמרא ומקשה: וְהָא קָא מֵרַח לִיה – והרי בודאי הריח
 העובד כוכבים את ריחו, וידע שהוא יין. מתרצת הגמרא: בְּתַדְתָּא –
 היה זה יין חדש, שעדיין אין לו ריח כלל.
 מקשה הגמרא: וְהָא קָא נִנְע בִּיה בְּנִמְלָא – והרי בעת שהוציא את
 היין מהחבית בכלי, נגע העובד כוכבים ביין על ידי אותו כלי, ואף אם
 לא התכוין לניסוך, ואפילו לא ידע כלל שזהו יין, הרי הָוָה לִיה – הרי
 זה מִנְעַע עוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁלֹא בְּכוּוֹנָה, וְאִסוּר, וכיצד התירו אחד מהם
 אפילו בשתיה.
 מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא הוצרך להאמר דין זה אלא באופן
 דְקָא מוֹרִיק אֹרוֹקֵי – ששפך מהחבית לתוך כוסותיהם, ולא נגע ביין
 אפילו על ידי כלי, וְהָוָה לִיה בַּחוּ שְׁלֹא בְּכוּוֹנָה – הרי זו נגיעה ביין
 על ידי 'כוחו' של העובד כוכבים בלבד, וללא כוונת ניסוך שהרי לא
 ידע שזהו יין, וְכַל נְגִיעַת בַּחוּ שְׁלֹא בְּכוּוֹנָה, לֹא נִזְרֵי בִּיה רַבְנִין אִיסוּר
 כלל, ומותר אפילו בשתיה. ואמנם החולק סבר שיש לחשוש שמא
 תוך כדי הורקת היין נגע העובד כוכבים ביין, ללא שהחכמים נתנו
 ליבם לכך, שהרי באותו זמן סברו שהוא יהודי, ולכן אסרו בשתיה.
 הגמרא דנה ביין שנמוג על ידי עובד כוכבים: בְּעָא מִינִיה – שאלו רַבֵּי
 אֶסִי מְרַבֵּי יוֹחֲנָן, וְיֵן שְׁמִסְכּוּ עוֹבֵד כּוֹכְבִים, כלומר, יין של ישראל,
 שמוזג עובד כוכבים לתוכו מים כדי לתקנו שיהא ראוי לשתיה, מַהוּ
 – מה דינו, האם נאסר בכך היין, כיון שהטלת המים ליין נחשבת
 כנגיעה על ידי כוחו, או שלא אסרו נגיעה כזו.
 לפני שהשיב לו רבי יוחנן, דן עמו על נוסח שאלתו: אֲמֵר לִיה רבי
 יוחנן לרבי אסי, מדוע אתה נוקט לשון 'מסכו', וְאִימָא – אמור לשון
 'מוזג', שזו לשון שרגילים בה יותר. אֲמֵר לִיה רבי אסי, אֲנָא בְּדַבְרֵי
 קָאמִינָא – אני נקטתי את לשון הפסוק במשלי (א ט) 'מִבְּחַחַ מִבְּחַחַ

מִסְכָּה יִינְהוּ, אֲמֵר לִיה רבי יוחנן, לְשׁוֹן תּוֹרָה לְעֲצֻמָּה לְשׁוֹן חֻכְמִים
 לְעֲצֻמָּו, והיה לך לשאול בלשון שמדברים בו החכמים, שאומרים
 'מוזגה' ולא 'מסיכה'.
 אמר לו רבי אסי: מכל מקום מָאֵי – מה הדין בשאלתי. אֲמֵר לִיה רבי
 יוחנן, היין אֶסוּר בשתיה, אך לא מעיקר הדין, שהרי זו נגיעה שעל
 ידי כוחו, אלא אסורה מִשּׁוּם 'לָף לָף לָף אֲמֵרִין נְזִירָא, סְחוּר סְחוּר,
 לְבַרְמָא לֹא תִקְרַב' – אומרים לניזיר 'לך סביב לכרם ואל תתקרב
 אליו', כלומר, כמו שהתורה הזהירה את הניזיר רק שלא ישתה יין,
 ואנו מוסיפים ומוזהירים אותו שלא יתקרב כלל לכרם, אלא ילך סביב
 סביב לו, כדי שלא יבוא להכשל באיסורי נזירותו, כך הזהירו חכמים
 את האדם שיתרחק הרבה משתיית יינו של העובד כוכבים, ולא
 ישתה יין זה שיש בו נגיעת כוחו של העובד כוכבים.
 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: רַבֵּי יִרְמְיָה אֵיפְלַע לְמָקוֹם שְׁמוֹ
 סְבִתָּא, הוּא תַמְרָא דְמוֹנֵי עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאִישְׁתִּי יִשְׂרָאֵל מִינִיה –
 וראה שם יין הנמוג על ידי עובד כוכבים, וישראל שותה ממנו, וְאִסַּר
 לָהּ – אסר רבי ירמיה על הישראלים לשתותו, מִשּׁוּם 'לָף לָף אֲמֵרִין
 נְזִירָא, סְחוּר סְחוּר, לְבַרְמָא לֹא תִקְרַב', וכמו שהתבאר בדברי רבי
 יוחנן.
 מסייעת הגמרא לפסק הלכה זה: אֲתַמַּר נְמִי – אף אנו שנינו מימרא
 זו, אֲמֵר רַבֵּי יוֹחֲנָן, וְאִמְרֵי לָהּ – ויש אומרים שאֲמֵר בן רַבֵּי אֶסִי,
 אֲמֵר רַבֵּי יוֹחֲנָן, וְיֵן שְׁמוֹנֵי עוֹבֵד כּוֹכְבִים אֶסוּר בְּשִׁתְיָה, מִשּׁוּם לָף
 לָף אֲמֵרִין נְזִירָא סְחוּר סְחוּר לְבַרְמָא לֹא תִקְרַב, וכמו שהתבאר
 לעיל.
 אגב המעשה הקודם, מביאה הגמרא מעשה נוסף באמורא שאסר
 מאכלים מסוימים: רִישׁ לְקִישׁ אֵיפְלַע – הודמן לעיר בְּצִרְהָ
 שבבבל, הוּא יִשְׂרָאֵל דְקָאֲבְלֵי פִירֵי דְלֹא מְעַשְׂרֵי – ראה שם
 ריש לקיש יהודים האוכלים פירות הגדלים באותו מקום שאינם
 מעושרים, וְאִסַּר לָהּ – ואסרם עליהם עד שיעשרום, כיון שסבר
 שהיא העיר בְּצִרְהָ המוזכרת בתורה, שהיא עיר מקלט בתוך תחומי
 ארץ ישראל, ופירותיה חייבים במעשר. הוּא – עוד ראה שם
 ריש לקיש מִיָּא דְסִנְיָה לָהּ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים – מים שהשתחוו
 להם העובדי כוכבים, וְשְׁתֵּי מֵהֶם יִשְׂרָאֵל, וְאִסַּר לָהּ – אסרם
 עליהם אפילו בהנאה, כיון שהם נחשבים כ'עבודה זרה' האסורה
 בהנאה.
 לאחר מכן, אֲתַא לְקַמְיָה דְרַבֵּי יוֹחֲנָן – בא ריש לקיש לפני יוחנן
 וסיפר לו מה שפסק. אֲמֵר לִיה רבי יוחנן, אֲדַמְקַמְוִרְךָ עֲלֶיךָ – בעוד
 שבגדיך העליונים עליך, קודם שתנוח מטורח הדרך, זִיל תְּרַד – לך
 לאותו מקום ותחזור כך מהוראותיך, והטעם לכך, כיון שהעיר 'בְּצִרְהָ'
 המוזכרת בתורה, לֹא הֵינִי בְּצִרְהָ – אין זו העיר בצרה שהיית בה,
 שהיא בבבל ופירותיה פטורים ממעשר. וְאִף הַדִּין הַשְּׁנִי הוּא טְעוּת,
 שהרי מִים שְׁלֵל רַבִּים אֵינִן נִאֲסְרִין, אף שהשתחוו להם עובדי כוכבים,
 וְרַבֵּי יוֹחֲנָן לְמַעְמֵיהָ – ואמר בן רבי יוחנן כפי שיטתו,